

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

1 (3)

Datum
2022-06-09

Ärendebeteckning
700-3631-2022

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker

Er beteckning: S2022/00562

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Gårdsförsäljningsutredningens betänkande *En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker* (SOU 2021:95).

Sammanfattning

Eftersom det inte tydlig framgår att grundförutsättningen för utredningen, att detaljhandelsmonopolet kan behållas, är uppfyllt avstyrker Länsstyrelsen utredningens förslag.

Önskar regeringen gå vidare med förslaget bör de synpunkter som framförs nedan beaktas.

Allmänna synpunkter

Av kommittédirektivet framgår att en förutsättning för uppdraget är att Systembolagets monopol säkras. Länsstyrelsen besitter ingen expertkunskap inom EU-rätten, men utifrån utredningens egna slutsatser och de expertyttranden som lämnats in till utredningen framstår det som oklart om Systembolagets monopol kan upprätthållas vid ett införande av utredningens förslag.

Västra Götalands län har en levande landsbygd med många gårdar som på olika sätt saluför sina tjänster och produkter från den egna gården. Länsstyrelsen stödjer denna utveckling och ser positivt på gårdsförsäljning av lokalproducerade produkter.

Förslaget som presenterats är emellertid inte förbehållet landsbygden utan träffar alla producenter av alkoholdrycker, varför utredningsnamnet är något missvisande. Detta i kombination med att förslaget riskerar Systembolagets monopol leder till den samlade bedömningen att Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag.

12.2.2 Konsekvenser för folkhälsan

Länsstyrelsen ska föra ut regeringens politik i länet, men också följa effekterna av den förda politiken inom ANDTS-området. Ett

införande av en möjlighet till försäljning innebär ett klart avsteg ifrån den hittills förda alkoholpolitiken, där endast detaljhandelsbolaget tillåts bedriva försäljning till privatpersoner.

Enligt utredningens analys av folkhälsomässiga konsekvenser väntas förslaget leda till en ökad försäljning och konsumtion av alkoholhaltiga drycker, vilket i sin tur väntas leda till fler sjukhusvister och dödsfall årligen. Utredningen menar vidare att den ökade konsumtionen kan få negativa konsekvenser för barn och unga. Detta går tydligt emot regeringens förda alkoholpolitik.

I regeringens ANDTS-strategi för åren 2022–2025 beskrivs begränsningen av tillgången och tillgängligheten till ANDTS som en av de mest effektiva åtgärderna för att begränsa skadeverkningarna av ANDTS. Av strategin framgår även att skyddet för folkhälsan ska vara ledstjärnan i utvecklingen av den svenska alkoholpolitiken.

10.7.2 Kommunerna som tillståndsmyndighet

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag i avsnitt 10.7 stämmer väl överens med dagens systematik som finns för tillståndsgivning inom alkoholområdet. Om en möjlighet till gårdsförsäljning införs bör de farhågor och problem som anges i avsnitt 10.7.2 tydligt beaktas.

Även om kraven ska gälla lika i hela landet så ges de kommunala nämnderna i praktiken ett betydande handlingsutrymme. Detta utrymme ökas ytterligare av att reglerna kommer att sakna vägledande rättsavgöranden när det gäller tolkning och innebörd av de olika krav som utredningen föreslår för den som vill erbjuda gårdsförsäljning. Det stora handlingsutrymmet för kommunerna kan då komma i konflikt med kraven på rättssäkerhet i form av förutsägbarhet och likabehandling.

Genom en tydlig tillsynsvägledning kan farhågorna dämpas och utredningens förslag om tillsynsvägledning stämmer väl överens med dagens systematik. Vid ett eventuellt införande av en möjlighet till gårdsförsäljning bör ett tydligt tillsynsvägledningsuppdrag riktas till Folkhälsomyndigheten. Detta då den tillsynsvägledning som Folkhälsomyndigheten tillhandahåller idag fortsatt uppvisar samma brister som Riksrevisionen påpekade i sin rapport Bädde för bättre tillsyn – statens vägledning av kommunal tillsyn (RiR 2018:31).

Ett betydande kommunalt handlingsutrymme kan i kombination med bristande tillsynsvägledning medföra att kommunerna tillåter detaljhandel med alkohol på ett sätt som går utanför alkohollagens ramar. Detta sker redan idag genom så kallad ”microcatering” där krögare i ett antal kommuner tillåts bedriva detaljhandel med tillståndspliktiga alkoholdrycker till privatpersoner i samband med matleveranser.

12.2.4 Konsekvenser för länsstyrelsen

I avsnitt 12.2.4 anges att förslaget inte antas medföra merarbete för länsstyrelserna. På sikt kan den tillsyn som föreslås i utredningen inarbetas i länsstyrelsernas ram, men i ett inledande skede medför förslaget kostnader för länsstyrelserna för råd och stöd inom länet. Särskilt i nuvarande läge där Folkhälsomyndigheten brister i sin tillsynsvägledning ankommer det på länsstyrelserna att bistå kommunerna med vägledning vilket medför kostnader.

10.4.1 Egen eller lokal produktion av råvara

Om småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker tillåts är det Länsstyrelsens bedömning att verksamheten bör vara lokaliserad på landsbygden och baseras på en lokalt producerat råvara, dock inte nödvändigt en egenproducerad sådan. Vår bedömning är att gårdsförsäljning ur ett besöksperspektiv är viktigare för landsbygden och landsbyggsföretag än för större tätorter och de företag som är verksamma där.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av t.f. länsöverdirektören Magnus Peterson. Föredragande var tillsynshandläggaren Pierre Melkersson. I den slutliga handläggningen av ärendet medverkade även enhetschefen på samhällsavdelningen Annika Lidström och funktionschefen på landsbygdsavdelningen Kajsa Lycke.